

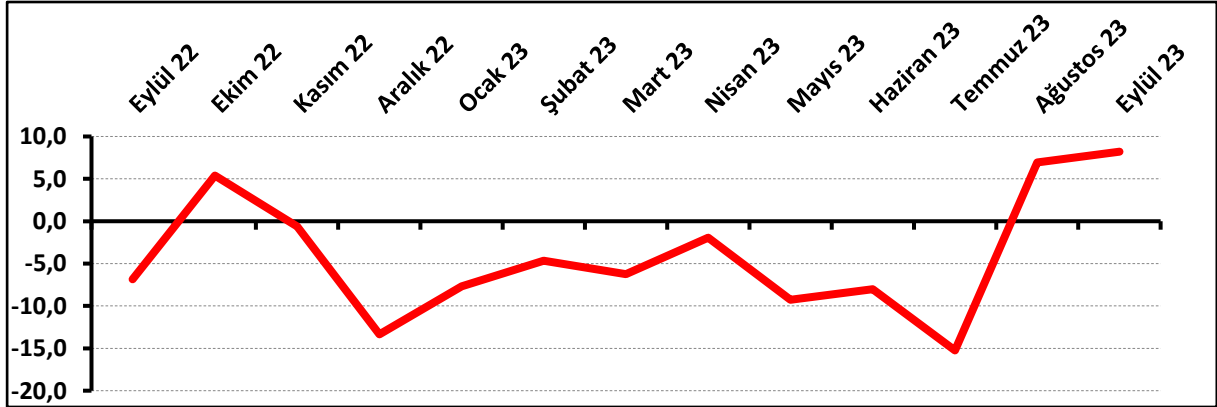
PERAKENDE GÜVENİNDE FİYAT ARTIŞ BEKLENTİSİ DÜŞMÜYOR

TEPAV Perakende Güven Endeksi, Eylül ayında bir önceki yılın aynı dönemine göre 15,1 puanlık, bir önceki aya göre ise 1,2 puanlık artışla 8,2 puan değerini aldı. TEPE anketine katılan perakendecilerden geçtiğimiz 3 ayda işlerin durumunun iyileştiğini belirtenlerin oranı Eylül 2023'te yüzde 43,7'den yüzde 38,9'a gerilerken önümüzdeki 3 ayda işlerinde iyileşme bekleyenlerin oranı ise yüzde 9,1'den yüzde 10,7'ye yükseldi. Diğer taraftan, önümüzdeki 3 ayda satış fiyatında artış bekleyen perakendecilerin oranı yüzde 97,2'den yüzde 98,8'e yükseldi. Bölgeler bazında incelendiğinde ise Eylül ayı perakende güveninde en fazla artış Kuzeydoğu Anadolu ve Ege bölgelerinde gözlenirken Ortadoğu Anadolu'da geriledi. Orta Anadolu, Batı Marmara, Batı Anadolu, Güneydoğu Anadolu, İstanbul bölgelerindeki artışlar da ortalamanın gerisinde kaldı.

Perakende güveni geçen yıla ve geçen aya kıyasla arttı

TEPE değeri, 8,2 puan değerini alarak geçen yılın aynı dönemine göre 15,1 puan, geçen aya göre 1,2 puan arttı. TEPE değerinin aylık değişiminde geçtiğimiz 3 ayda işlerin durumu göstergesindeki 8,9 puanlık ve önümüzdeki 3 aya ilişkin satış beklentisi göstergesindeki 0,8 puanlık iyileşme etkili oldu. Diğer taraftan, mevcut stok düzeyinin normalin üzerinde olduğu yönündeki 5,9 puanlık değişim endekse olumsuz yansıdı.

Şekil-1. TEPE (Eylül 2022 – Eylül 2023)¹

Tablo-1. TEPE, Aylık Seri

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
2021	-14,4	-19,6	-18,9	-16,1	-18,4	-16,6	-16,6	-16,9	-8,0	-9,9	-11,0	-14,4
2022	-11,2	-9,9	-11,0	-20,9	-15,3	-17,7	-5,6	-5,3	-6,9	5,4	-0,6	-13,4
2023	-7,7	-4,7	-6,2	-1,9	-9,3	-8,0	-15,2	7,0	8,2			

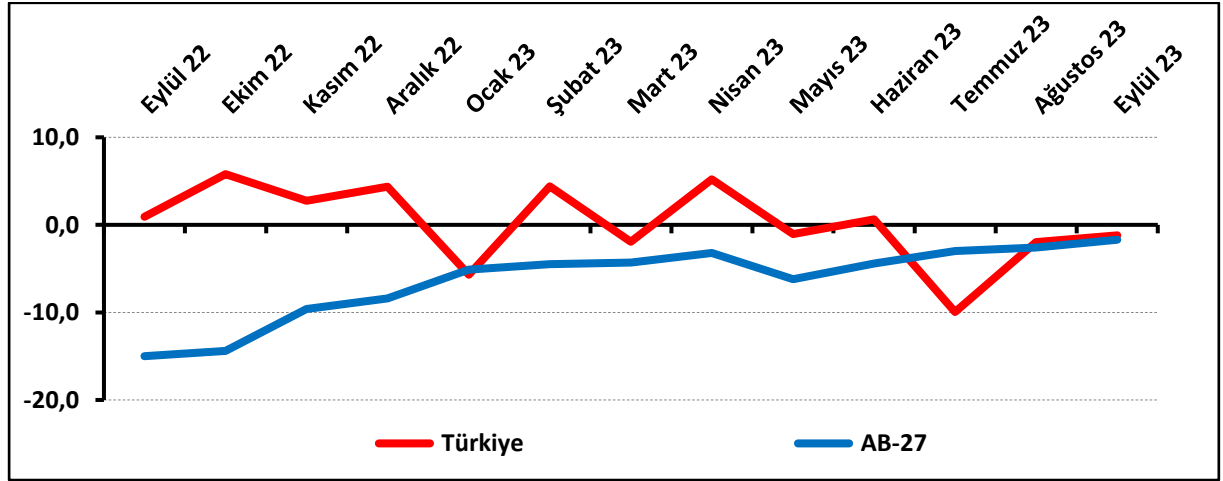
¹ Bültendeki tablo ve grafikler -aksi belirtilmediği sürece- mevsimsellikten arındırılmış serilere göre hazırlanmıştır.

Perakendecilerin geleceğe yönelik satış beklentisi geçen aya kıyasla artarken, geçen yıla kıyasla azaldı

Önümüzdeki 3 aya ilişkin satış beklentilerinin denge değeri Eylül 2023'te -1,2 puan oldu. Buna göre önümüzdeki 3 aya ilişkin satış beklentileri, bir önceki aya göre 0,8 artarken, bir önceki yılın aynı ayına göre 2,1 puan azaldı.

Eylül 2023'te TEPE anketi katılımcılarından önümüzdeki 3 ayda işlerinde iyileşme bekleyenlerin oranı yüzde 9,1'den 10,7'ye, işlerinde bir değişiklik beklemeyenlerin oranı ise yüzde 80'den yüzde 80,6'ya yükseldi. Katılımcıların yüzde 8,7'si işlerinde kötüleşme beklediğini belirtti. İyileşme beklentilerinde turizm sezonunun uzaması, düşük sezonu ve yabancı müşterilerin artması, eğitim döneminin yaklaşması gibi mevsimsel etkiler ağırlıkta iken, kötüleşme beklentilerinde yükselen maliyetler ve satış fiyatlarındaki artış, alım gücünün düşmesi ve talebin daralması gibi temel iktisadi kısıtlar öne çıkmaktadır.

Şekil-2. Önümüzdeki 3 aya ilişkin satış beklentisi (Eylül 2022 – Eylül 2023)

Tablo-2. Önümüzdeki 3 aya ilişkin satış beklentisi

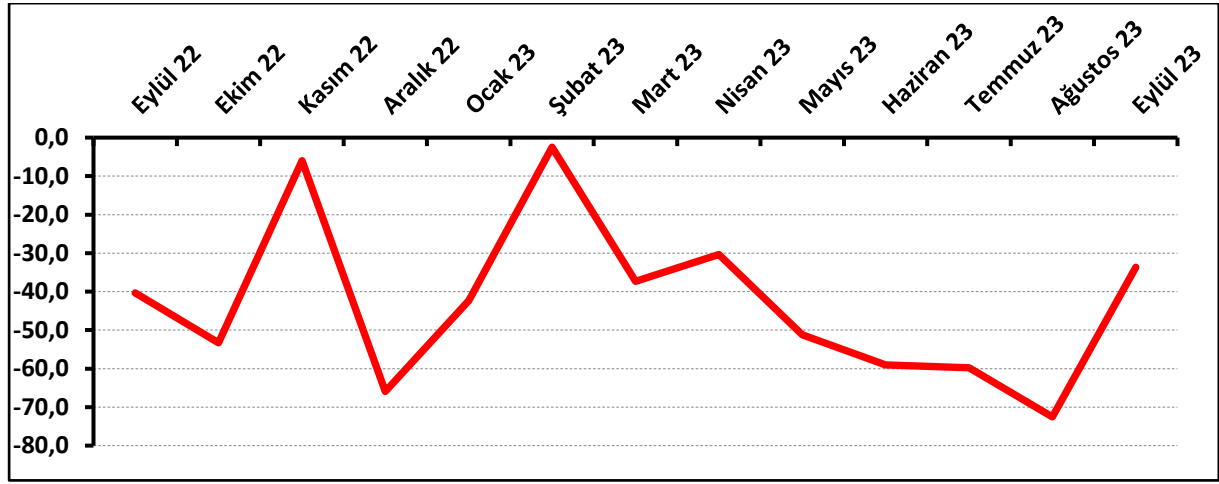
	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
2021	-4,6	-12,0	-16,5	-12,9	-10,6	-12,4	-7,1	-10,7	-15,7	-20,1	-23,7	-26,5
2022	-12,7	-11,5	-4,6	-10,9	-6,9	-7,6	4,3	-1,5	0,9	5,8	2,8	4,3
2023	-5,7	4,4	-1,9	5,2	-1,1	0,6	-10,0	-2,0	-1,2			

İşlerin durumuna ilişkin değerlendirmeler geçen yıla göre olumlu

İşlerin (geçen yılın aynı dönemine göre) durumuna yönelik değerlendirmeler, Eylül 2023'te -33,6 puan değerini alarak Ağustos 2023'e göre 38,9 puan, Eylül 2022'ye göre 6,7 puan arttı.

Eylül 2023'te TEPE anketi katılımcılarının yüzde 4,5'i geçen yılın aynı dönemine göre işlerinde artış olduğunu belirlerken işlerinde düşüş olduğunu belirtenlerin oranı yüzde 36,7 olarak belirlendi. Geçen yıla göre işlerinde bir değişiklik olmadığını belirtenlerin oranı ise yüzde 58,7 oldu.

Şekil-3. İşlerin geçen yılın aynı dönemine göre durumu (Eylül 2022 – Eylül 2023)

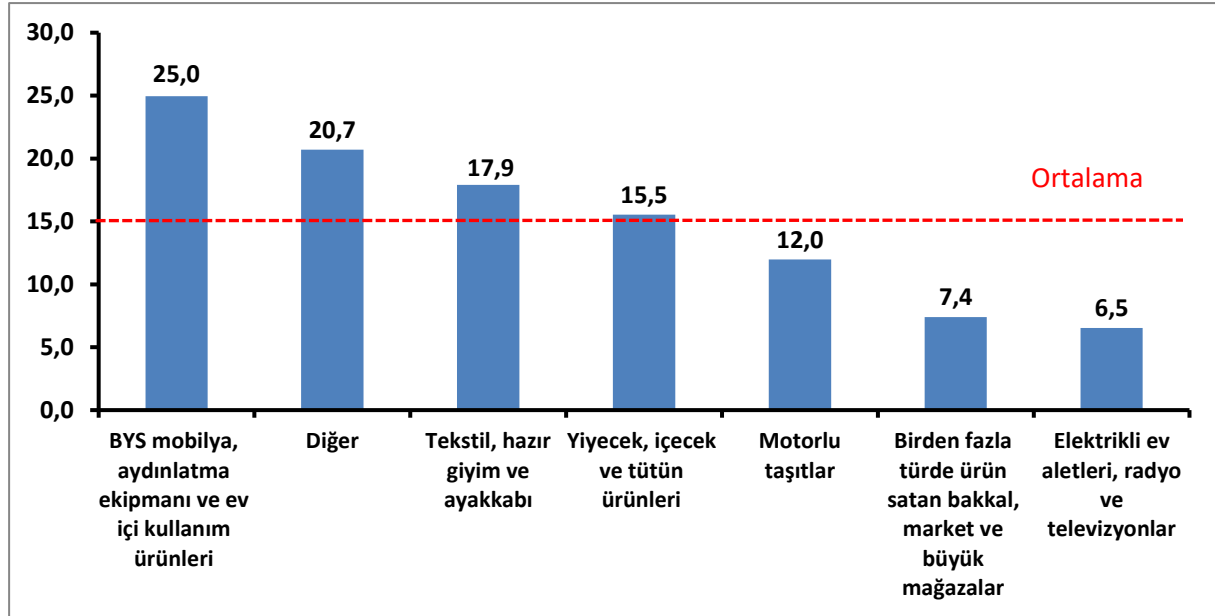
Tablo-3. İşlerin geçen yılın aynı dönemine göre durumu

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
2021	-49,2	-39,5	-46,6	-40,4	-40,8	-50,0	-40,6	-45,6	-7,3	-17,8	-19,5	-35,4
2022	-54,5	-64,9	-61,1	-66,2	-59,3	-70,0	-25,9	-27,6	-40,3	-53,3	-6,0	-65,9
2023	-42,3	-2,5	-37,3	-30,3	-51,2	-59,0	-59,8	-72,5	-33,6			

Perakende güveni en fazla “mobilya, aydınlatma ekipmanı ve ev içi kullanım ürünleri” sektöründe arttı

Perakende güvenine alt sektörler itibarıyla bakıldığında Eylül 2023'te, geçen yılın aynı dönemine göre “mobilya, aydınlatma ekipmanı ve ev içi kullanım ürünleri”, “diğer (akaryakıt istasyonu, eczane, parfümeri, nalbur, züccaciye, kırtasiye, vb.)”, “tekstil, hazır giyim ve ayakkabı” ve “yiyecek, içecek ve tütün ürünleri” sektörlerindeki değişim ortalamanın üzerinde gerçekleşirken “motorlu taşıtlar”, “birden fazla türde ürün satan bakkal, market ve büyük mağazalar” ve “elektrikli ev aletleri, radyo ve televizyonlar” sektörleri ise ortalamanın altında değer aldı.

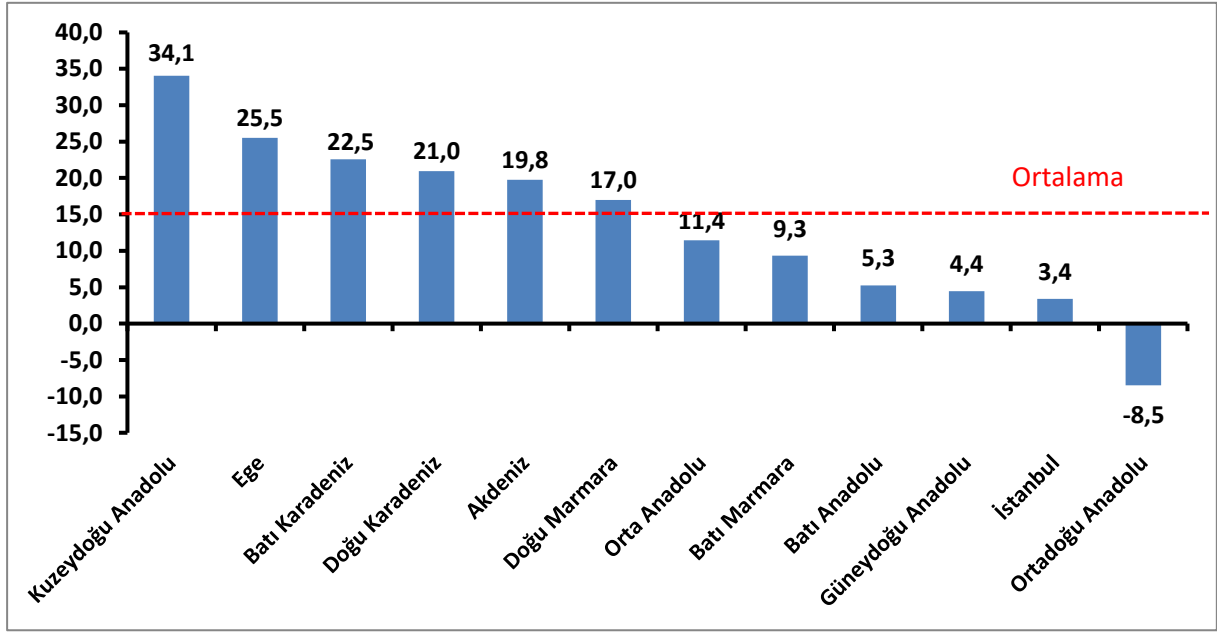
Şekil-4. Alt sektör bazında TEPE'nin Eylül 2023'te geçen yılın aynı dönemine göre değişimi (puan)

Perakende güveni Ortadoğu Anadolu'da geriledi

Perakende güvenine bölgeler itibarıyla bakıldığında, Eylül 2023'te, Kuzeydoğu Anadolu, Ege, Batı Karadeniz, Doğu Karadeniz, Akdeniz ve Doğu Marmara bölgelerindeki değişim ortalamanın üzerinde gerçekleşirken, Orta Anadolu, Batı Marmara, Batı Anadolu, Güneydoğu Anadolu, İstanbul ve Ortadoğu Anadolu bölgelerinde ise ortalamanın altında gerçekleşti.

Şekil-5. Bölgeler bazında TEPE'nin Eylül 2023'te geçen yılın aynı dönemine göre değişimi (puan)*

* Akdeniz, Adana, Antalya, Mersin, Osmaniye; Batı Anadolu, Ankara, Konya; Batı Karadeniz, Kastamonu, Samsun, Tokat, Zonguldak; Batı Marmara, Balıkesir, Tekirdağ; Doğu Karadeniz, Ordu, Trabzon; Doğu Marmara, Bursa, Eskişehir, Kocaeli, Yalova; Ege, Denizli, İzmir, Kütahya, Muğla, Uşak; Güneydoğu Anadolu, Diyarbakır, Gaziantep, Mardin; Kuzeydoğu Anadolu, Erzurum; Orta Anadolu, Kayseri, Niğde; Ortadoğu Anadolu, Malatya ve Van illerini kapsamaktadır.

Perakendecilerin son 3 aydaki iş durumlarına yönelik değerlendirmeleri iyimser

TEPE anketine soru bazında ve denge değerleri olarak bakıldığında geçen yılın aynı dönemine göre işlerin durumu karşılaştırmasında yüksek oranlı düşüş dikkat çekmektedir. Önümüzdeki 3 ayda satış fiyatı beklentisi ise en üst değere yakın gerçekleşti. Eğilimler incelendiğinde ise, Eylül 2023'te, "önümüzdeki 3 ayda tedarikçilerden sipariş ve satış beklentileri" dışındaki tüm değerlendirme ve beklentiler Eylül 2022'ye kıyasla olumlu yönde değişirken, "önümüzdeki 3 ayda satış fiyatı beklentisi" ise arttı. Bir önceki aya kıyasla bakıldığında ise "mevcut stok düzeyi" ve "önümüzdeki 3 ayda tedarikçilerden sipariş beklentisi" dışındaki tüm değerlendirme ve beklentiler Ağustos 2023'e kıyasla olumlu yönde değişirken "önümüzdeki 3 ayda satış fiyatı beklentisi" ise arttı.

Tablo-4. TEPE soru bazında detaylı sonuçlar (puan)

Sorular	Endeks 09/2022	Endeks 08/2023	Endeks 09/2023	Bir önceki aya göre değişim 09/2023	Bir önceki yılın aynı ayına göre değişim 09/2023
Geçtiğimiz üç ayda işlerinizin gelişimi ne yönde oldu?	-23,5	14,5	23,4	8,9	46,9
Mevcut stok düzeyiniz hakkında ne düşünüyorsunuz? ²	2,0	8,3	2,4	-5,9	0,4
Tedarikçilerden siparişlerinizin önümüzdeki üç ayda ne yönde değişeceğini düşünüyorsunuz?	3,0	10,2	-15,0	-25,2	-18,0
Satışlarınızın önümüzdeki üç ayda ne yönde değişeceğini düşünüyorsunuz?	0,9	-2,0	-1,2	0,8	-2,1
İstihdam ettiğiniz personel sayısının önümüzdeki üç ayda ne yönde değişeceğini düşünüyorsunuz?	-4,2	-2,8	-1,9	0,9	2,3
Satış fiyatlarınızın önümüzdeki üç ayda ne yönde değişeceğini düşünüyorsunuz?	79,3	96,8	98,8	2,0	19,5
İşleriniz geçen yılın aynı dönemine göre bu yıl nasıl gelişti?	-40,3	-72,5	-33,6	38,9	6,7
Mağaza sayınızın gelecek yıl nasıl değişmesini bekliyorsunuz?	1,9	1,1	9,2	8,1	7,3

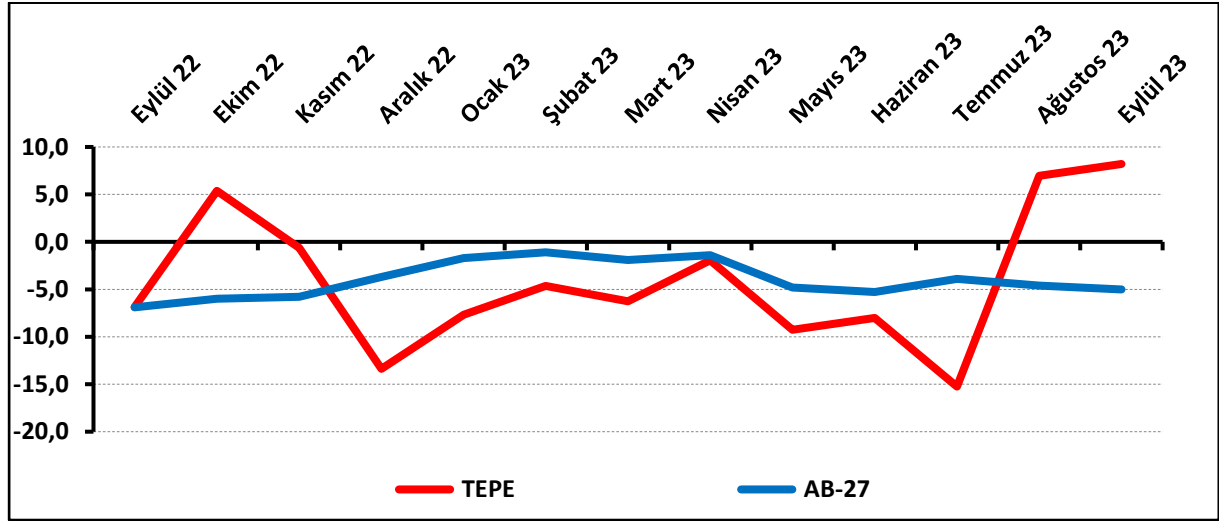
² Stok düzeyinde pozitif değer stok düzeyinin normalin altında olduğunu ifade etmektedir.

Tablodaki (-) değerler negatif beklentilerin pozitif beklentilerden fazla olduğunu ifade etmektedir.

AB'de perakende güveni geçen aya kıyasla azalırken geçen yıla kıyasla arttı

Mart 2022'den bu yana olumsuz görünüm gösteren ve negatif değerler alan AB-27 Perakende Güven Endeksi, Eylül 2023'te de -5,0 puan değerini aldı. Değişim, bir önceki aya göre 0,4 puan azalış, geçen yılın aynı dönemine göre ise 1,9 puan yükseliş yönünde oldu. Öte yandan, Kasım 2022'de tekrar negatif değer alan ve Ağustos ayında pozitif alana geçen TEPE, Eylül ayında pozitif seyrini sürdürdü.

Şekil-6. TEPE ile AB-27 Perakende Endeksinin karşılaştırılması (Eylül 2022 – Eylül 2023)

Tablo-5. AB-27

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
2021	-13,8	-14,4	-9,5	-5,8	-2,2	5,6	6,4	6,7	4,9	5,1	5,4	2,9
2022	3,7	5,1	-2,3	-4,1	-3,3	-3,8	-5,9	-5,3	-6,9	-6,0	-5,8	-3,7
2023	-1,7	-1,1	-1,9	-1,4	-4,8	-5,3	-3,9	-4,6	-5,0			

Eylül 2023'te perakende güveni yıllık değişiminde Türkiye, AB-27 ve Euro Bölgesi ortalamalarının üzerinde değer aldı

Türkiye ve AB-27 ülkelerinin Perakende Güven Endeksleri değerlendirildiğinde Eylül ayında geçen yıla göre en fazla artış gösteren ülke Yunanistan oldu. Yunanistan'ı Hırvatistan ve Türkiye takip etti. Bölge ortalamalarındaki değişim AB-27'de 1,9 puan, Euro Bölgesi'nde ise 1,8 puan oldu. Bir önceki aya göre gelişmeler değerlendirildiğinde en yüksek artış Yunanistan'da yaşandı; bölge ortalamaları ise AB-27'de -0,4, Euro Bölgesi'nde -0,6 puan oldu. Türkiye'nin perakende güveni değişiminde AB-27 ve Euro Bölgesi ortalamalarının üzerinde olduğu görüldü.

Tablo-6. AB-27 Ülkeleri** ve Türkiye'nin Perakende Güven Endeksi karşılaştırmaları (Eylül 2022 ve Ağustos 2023'e göre)

Ülkeler	Eylül 2022'ye göre Perakende Güven Endeksi'ndeki Değişim (Puan)*	Ağustos 2023'e göre Perakende Güven Endeksi'ndeki Değişim (Puan)
Yunanistan	30,2	4,7
Hırvatistan	15,1	-1,0
Türkiye	15,1	1,2
Danimarka	14,8	2,1
Finlandiya	12,5	-4,8
Makedonya Cumhuriyeti	12,4	1,0
Güney Kıbrıs Rum Yönetimi	10,9	-2,6
Litvanya	6,3	0,6
İspanya	4,1	-0,1
Malta	4,0	-8,7
Arnavutluk	3,9	-0,4
Almanya	3,9	0,1
Belçika	3,1	3,5
Polonya	2,8	1,2
Fransa	2,4	-4,0
Letonya	2,1	0,3
AB-27	1,9	-0,4
Euro Bölgesi-19	1,8	-0,6
Romanya	1,6	3,0
Slovenya	0,9	-1,9
Bulgaristan	0,7	-0,7
Sırbistan	0,7	-4,7
Portekiz	0,3	-2,3
İsveç	-0,2	-6,2
Karadağ	-1,3	-4,4
Hollanda	-1,5	-2,9
Çek Cumhuriyeti	-3,0	0,1
İtalya	-3,2	0,6
Macaristan	-6,1	-0,6
Estonya	-8,8	1,2
Avusturya	-10,4	-2,7
Slovakya	-21,0	-2,8

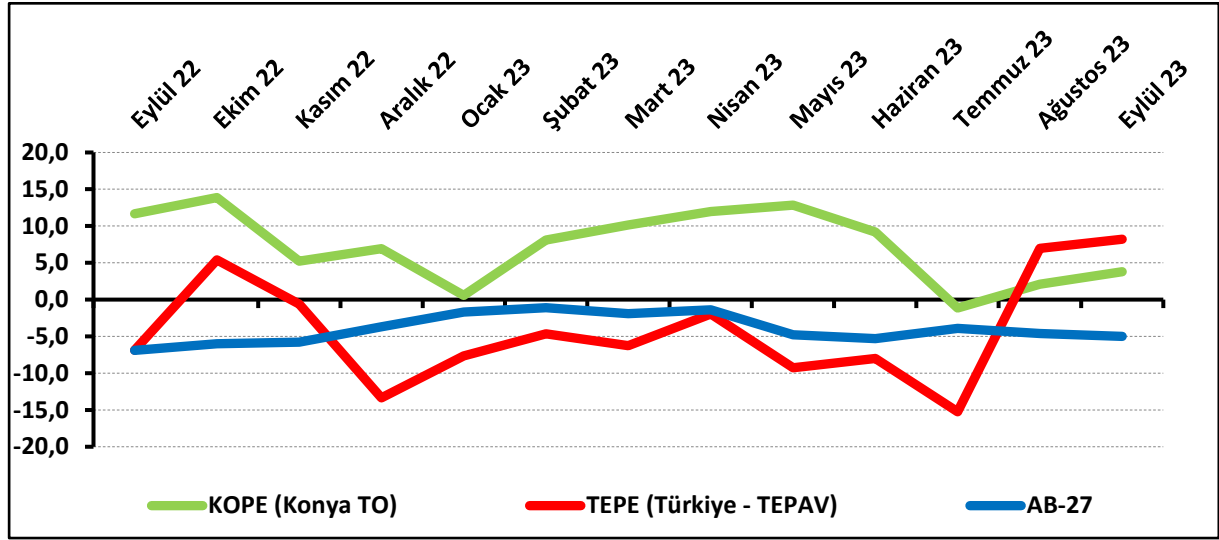
*Sıralama Eylül 2022 değişimine göre yapılmıştır.

Konya'da perakende güveni Türkiye genelinden daha kötü performans sergiledi

TEPAV ve Konya Ticaret Odası (KTO) iş birliğinde hazırlanan Konya Perakende Güven Endeksi (KOPE), Eylül 2023'te geçen yılın aynı dönemine göre 7,9 puan azalırken bir önceki aya göre 1,7 puan artışla 3,8 puan değerini aldı. KOPE, Eylül ayında Türkiye genelinden daha olumsuz ve AB-27'den daha olumlu bir perakende güvenine işaret etmektedir.

Şekil-7. KOPE, TEPE ile AB-27 Perakende Endeksinin karşılaştırılması (Eylül 2022 – Eylül 2023)

Tablo-7. Konya Perakende Güven Endeksi

	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık
2021	-11,5	-14,2	-10,0	-7,1	-9,6	0,4	7,1	14,4	20,8	12,7	7,4	7,6
2022	10,0	-0,8	2,1	8,0	8,1	3,7	7,0	12,1	11,7	13,9	5,2	6,9
2023	0,6	8,1	10,1	12,0	12,8	9,2	-1,1	2,1	3,8			